

הכא נמי, הא דשנינו בברייתא שבודק במטלית, מדובר דוקא במטלית עבה שהיא דומה לצרור ולחרס.

ומבאר הגמרא: והיכא איתמר מימרא דאביי שמוטר לבדוק במטלית עבה?

אהא דתנן: כהן שהיה אוכל בתרומה, והרגיש שנזדעזעו איבריו, שנעקר זרע מגופו ועומד לצאת, ובשעה שיוצא הזרע מגופו הוא נטמא ואסור באכילת תרומה, ורצונו לסיים את אכילת התרומה לפני שהוא נטמא — הרי הוא אוהו באמתו, ומונע מהזרע לצאת מגופו, ובוטל, בינתיים, במהירות את התרומה! שכל עוד לא יצא הזרע עדיין הוא מותר באכילת התרומה.

ושואלת הגמרא: כיצד אומרת המשנה שיש לו תקנה בכך שהוא אוהו? באמתו?

והתניא: רבי אליעזר אומר: כל האוהו באמתו ומשתין — כאלו מביא מבול לעולם,

בדיקה — אף הוא, הזב שנטמא בזיבה, ובודק לראות אם נמשכת ראייתו כדי לדעת אם הוא מתחייב בקרבן — הרי הוא משובח⁽⁵⁾, כנשים המשובחות בריבוי בדיקותיהן!

ואפילו לענין שכבת זרע, יש אופן שהבדיקה מותרת: שאם בא לבדוק בצרור, שהוא דבר קשה, שאינו מביא לחימום, או בחרס — בודק!

ומקשה הגמרא: וכי במטלית לא בדקינן? שמשלשון התנא משמע שדווקא בצרור ובחרס מותר לבדוק ולא בדבר אחר.

והתניא: בודק עצמו במטלית, ובכל דבר שרוצה לבדוק בו?

ומתרצת: כדאמר אביי [במקום אחר, שיבואר לקמן]. שבמטלית עבה⁽⁶⁾ אפשר לבדוק.

שאר המצוות.

6. לא נתבאר מהו השיעור להחשב "עבה", ובמשנה ברורה [סימן ג ס"ק טו] כתב שיש מפקפקין מחמת ספק זה להתיר למעשה על ידי מטלית.

7. הקשו התוס', אולי כוונת המשנה שאוהו מעטרה ולמעלה, שאין בכך איסור. ותירצו, אחר שנעקר הזרע אי אפשר לעוצרו במקום זה. עוד תירצו, שהאיסור הוא ההרהור הנגרם מהאחיזה, וכשאוחז בכח בא לידי הרהור גם מעטרה ולמעלה. ובתוס' בע"ז [כ, ב ד"ה "שלא ירהר"] מצינו שהרהור זה איסור דאורייתא הוא.

הרד"ל שמשנה מפורשת היא בברכות [כו, א] שזב יכול לראות קרי.

5. הרמב"ם השמיט בהלכותיו ההיתר לזב לבדוק. וכתב הערוך לנר שסובר הרמב"ם שהברייתא המובאת בסמוך שכתבה "לא יושיט ידו לטבורו", חולקת, ואוסרת. ונפקא מינה לדינא גם בזמן הזה שלא נוהגת טומאת זב, לענין ספיקו של הבית שמואל [אה"ע"ז כה, ב] האם אפשר להתיר הוצאת זרע כדי לדעת אם דם הנמצא בעד הוא מהאיש או מהאשה, ואם להלכה אסרו לזב לבדוק אפילו כשיש בבדיקתו צורך מצווה, הוא הדין כאן. ובאחייעזר [חלק ג כד, ד] דן בזה לענין הוצאת זרע לבדיקה רפואית הנצרכת לקיום מצוות פרו ורבו, כי כשם שאסור לצורך קיום מצוות בדיקה בזב, הוא הדין לצורך